

Även effektiv elförbrukning viktig för en väl fungerande elförsörjning

PÄR HOLMBERG OCH
THOMAS P TANGERÅS

Vi vill tacka Mats Bladh för insiktsfulla kommentarer och för den historiska tillbakablick. Vi håller med om att det är viktigt att effektivisera elförbrukningen och att sådana insatser bidrar till att hålla nere behovet av investeringar i elproduktion. Svårigheten att förutspå efterfrågan på lång sikt är enligt vår åsikt ett argument för en avreglerad marknad för att undvika planeringsmonopol i elsystemet. Vi är medvetna om att det finns olika stödsystem som bidrar till energi-effektivisering, men vi valde att inte diskutera dem i vår artikel som i stället fokuserade på utbudssidan av elmarknaden.

Kraftvärmeverk (och annan planerbar elproduktion) bör få ekonomiska fördelar då de bidrar till att stabilisera systemet. De marknadsreformer som kommer införas inom EU om några år kommer medverka till detta. I dag är leveransperioden 60 minuter, vilket innebär att all el som produceras inom samma leveransstimme får samma pris. Nedkortningar i leveransperioderna på elmarknaden från 60 till 15 minuter straffar investeringar i väderberoende elproduktion eftersom det fördyrar för ägarna att ligga i obalans. Planerbar produktion, särskilt vattenkraft och ellager, kommer däremot att vinna på reformen eftersom de kortsiktiga prissvängningarna blir större. På vissa marknader utanför Europa är leveransperioderna på väg att kortas till fem minuter. Ett alternativ till mycket korta leveransperioder vore att utgå ifrån premissen att produktion och konsumtion förväntas vara konstant under leveransperioden

och att avvikelser från en sådan profil belastas med en avgift som får bidra till att finansiera systemtjänsterna. Ett annat alternativ vore att införa individuella nättariffer som beaktar behovet av systemtjänster för olika teknologier. Vi tar upp detta i rapporten "Incitamenten att investera i produktion på elmarknaden".

Det finns stora fördelar med fler elområden, särskilt att marknaden blir mer effektiv på kort sikt. Men det finns även nackdelar, exempelvis risk för försämrad likviditet på den finansiella marknaden och större svängningar i elpriset. Då Sverige införde fler elområden år 2011 så ansågs det vara nödvändigt för att marknaden skulle kunna fortsätta fungera utan att begränsa exporten till Danmark, vilket EU menade var olagligt. När vi förordar fler elområden i dag så är det bl a för att vi vill se en elmarknad som klarar sig utan statliga ingripanden med kostsamma och icke-transparenta åtgärder för att rädda kvar kritisk elproduktion i bl a storstäderna. Det vore bättre om exempelvis Stockholm fick ett lokalt och relativt högt pris i stället, så att kritiska anläggningar där får chansen att överleva på marknadens villkor. Hursomhelst håller vi med om att det vore bra med en vetenskaplig utvärdering av den svenska elmarknadsreformen år 2011.

I dagsläget tror vi att det blir svårt att på marknadsmässiga grunder räkna hem investeringar i nya svenska kärnkraftverk. Eventuella ökningar i produktionen kommer sannolikt bero på bättre kapacitetsutnyttjande och kapacitetshöjningar i befintliga reaktorer. Vi förespråkar inte riktat stöd till kärnkraft eller någon annan teknologi. Polen har aviserat en satsning på ny kärnkraft för att ställa om från landets fossilbaserade elproduktion. Även andra länder i EU kan följa i detta spår. En sådan utveckling torde innebära att befintliga teknologier kan bli billigare att bygga

SLUTREPLIK

Pär Holmberg är docent i nationalekonomi. Hans huvudsakliga forskningsområde är design av elmarknader. Han är verksam inom forskningsprogrammet "Hållbar energiomställning" vid Institutet för Näringslivsforskning. par.holmberg@ifn.se

Thomas P Tangerås är docent i nationalekonomi. Han forskar mest om ofullständig konkurrens och reglering av infrastrukturmarknader. Han är verksam inom forskningsprogrammet "Hållbar energiomställning" vid Institutet för Näringslivsforskning. thomas.tangeras@ifn.se

och att det kan bli mer lönsamt att satsa på att utveckla nya teknologier. Vi tror därför att det vore fel att politiskt stänga dörren för nya kärnkraftverk i Sverige. Vi är dock inte övertygade om att nya kärnkraftverk kommer att behövas. Den ökade marknadsintegrationen gör att behovet av baskraft delvis kan täckas av import från utlandet, vilket vi diskuterar i vår artikel.